21/12/2023

Ο διαχρονικός π. Ευσέβιος Βίττης των Χριστουγέννων

Οικουμενικό Πατριαρχείο / Μητροπόλεις Οικουμενικού Θρόνου

Σ’ ένα κόσμο ταραγμένο, που απλώνεται παντού η καταχνιά από τις ακοές πολέμων και την τόση ακαταστασία παγκοσμίως, το μήνυμα των μακαρισμών “Μακάριοι οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοί υἱοί Θεοῦ κληθήσονται”, από την επί του Όρους των Ελαιών ομιλία του Κυρίου μας, μοιάζει επίκαιρο, όσο ποτέ άλλοτε.

-

Του Σεβ. Μητροπολίτου Σουηδίας κ. Κλεόπα

Απειλές από παντοδύναμες χώρες, που εκδαπανούν δισεκατομμύρια το χρόνο για εξοπλιστικά συστήματα – και δυστυχώς, όχι για την καταπολέμηση της φτώχιας, την παιδεία και τον πολιτισμό -, φέρνουν στον κόσμο μας αναταραχή και σκορπούν ένα πέπλο απελπισίας και απόγνωσης, επιβεβαιώνοντας την επικράτηση του κακού στον κόσμο.

Κατά την πρόσφατη ενασχόλησή μου και την μελέτη κειμένων του ιεραποστολικώς εργασαμένου στην Ιερά Μητρόπολη Σουηδίας και καταλιπόντος μνήμη χαρισματικού, ευσεβούς και εναρέτου κληρικού, του μακαριστού Αρχιμανδρίτου π. Ευσεβίου Βίττη, βρήκα επιστολές του Γέροντος προς τους ομογενείς στην Σκανδιναυΐα, όπου διαφαίνεται η ποιμαντική αγωνία του, αλλά και η θεολογική τοποθέτησή του επί του φαινομένου του κακού στον κόσμο.

Ο π. Ευσέβιος κατέληγε την δημοσιευθείσα συλλογή των εν λόγω ομιλιών του, υπό τον τίτλο “Κάθε μήνα – Ένα γράμμα γιά σένα”, ως εξής: “Σέ χαιρετῶ. Μέ πολλή καί θερμή ἀγάπη, ὁ ἀδελφός σου Ἑλλάδιος”.

Ο Γέροντας χρησιμοποιούσε το ψευδώνυμο “Ἑλλάδιος”, τα πρώτα χρόνια της παραμονής του στο ησυχαστήριό του, στο Ρέττβικ της Σουηδίας, αποφεύγοντας συστηματικώς την δημοσιότητα.
Παραθέτω αυτούσια την ομιλία του Γέροντος για το εν λόγω θέμα και θεωρώ ότι το μήνυμά του είναι επίκαιρο και διαχρονικό, μιμούμενος το παράδειγμα του Κυρίου μας, του Οποίου ο Ευαγγελικός λόγος παραμένει “χθές καί σήμερον ὁ αὐτός καί εἰς τούς αἰώνας”.

Ιδού η κατά πάντα επίκαιρη ομιλία του Γέροντος Ευσεβίου, αφιερωμένη στα Χριστούγεννα, του αυθεντικού και γνησίου αυτού Λευΐτου με την οσιακή τελευτή:

“Διαβάζοντας τήν ἱστορία τῶν γεγονότων πού συνδέονται μέ τή γέννηση τοῦ Ἰησοῦ, σταματοῦμε ἔκπληκτοι, ἀλλά καί γεμάτοι δίκαιη ἀγανάκτηση, μπροστά σ’ ἕνα γεγονός: Τή σφαγή τῶν ἀθώων νηπίων τῆς Βηθλεέμ (Ματθ. 2,16). Ὁ Ἡρώδης πάνω στήν τυφλή μανία του μή τυχόν χάση τό θρόνο του, σκότωσε ὅλα τά νήπια τῆς Βηθλεέμ καί τῶν περιχώρων της! Νόμιζε πώς ἔτσι θά σκότωνε σίγουρα καί τόν ὑποτιθέμενο ἀντίπαλό του. Καί προβάλλει ἡ δικαιολογημένη ἀπορία σου: Τί ἔφταιγαν τά ἀθῶα νήπια γιά νά σκοτωθοῦν χωρίς λόγο; Τί ἔφταιγαν οἱ φτωχές μανοῦλες τους νά τά χάσουν ἀπό τήν ἀγκαλιά τους κατ’ αὐτόν τόν ἀπάνθρωπο τρόπο; Καί γιατί ἐπέτρεψε ὁ Θεός τή φριχτή αὐτή ἀδικία καί τό ἀνήκουστο αὐτό κακούργημα;

Τό φυσικό καί ἐντελῶς αὐθόρμητο αὐτό ἐρώτημά σου μπορεῖ νά διευρυνθῆ καί νά περιλάβη ὅλο τόν πόνο τῶν ἀθώων καί τήν ἀδικία πού γίνεται στόν κόσμο αὐτόν. Καί ἀκόμα πιό πολύ: Τήν ὕπαρξη τοῦ κακοῦ, φυσικοῦ καί ἠθικοῦ, στόν κόσμο. Γιατί τά ἀνάπηρα παιδιά π.χ.; Γιατί τά θύματα τῶν αὐθαίρετων δικτατοριῶν καί ὁλοκληρωτισμῶν; Γιατί τά ἀπειράριθμα θύματα τῶν φυσικῶν καταστροφῶν; Γιατί οἱ πόλεμοι; Γιατί;...Γιατί;... Δέν τά βλέπει ὅλα αὐτά ὁ Θεός; Κι’ ἄν τά βλέπει γιατί δέν τά προλαβαίνει; Γιατί ἀνέχεται τήν ὕπαρξη τοῦ κακοῦ; Ποῦ εἶναι ἡ δικαιοσύνη, ἡ πρόνοια καί ἡ ἀγάπη του; Μήπως ὅλα αὐτά εἶναι μόνο φαντασίες; Μήπως δέν ὑπάρχει κἄν Θεός πού νά ἐνδιαφέρεται γιά τή σκληρή μοῖρα μας; Ἀμείληκτα, ἀλήθεια, αὐτά τά ἐρωτηματικά, πού θά μποροῦσαν νά γίνουν ἀμέτρητα.

Δέν εἴμαστε οὔτε ἐγώ οὔτε ἐσύ οἱ πρῶτοι πού τά θέτουμε. Ἀπασχόλησαν ἀνέκαθεν τό ἀνθρώπινο πνεῦμα καί τό σκανδάλισαν. Ὄχι μόνο σάν θεωρητικό πρόβλημα κάποιων ἀνθρώπων πού τό σκέφτονται στό γραφεῖο τους, ἀλλά σάν πρόβλημα ζωῆς, σάν φοβερή καί τραγική προσωπική δοκιμασία, σάν ἀπερίγραπτη τραγωδία ἀναρίθμητων ὑπάρξεων. Πολλά δυνατά πνεύματα ἀσχολήθηκαν μέ τό πρόβλημα αὐτό καί χιλιάδες εἶναι οἱ σελίδες, πού γράφτηκαν πάνω στό θέμα μέ πολύτιμες σκέψεις, στήν προσπάθειά τους νά ἀποσαφηνίσουν καί νά βροῦν κάποια ἀπάντηση. Θά ἦταν ἀστεῖο, ἄν ὄχι ἀνόητο, νά ἐπιχειρηθῆ ἐδῶ, ἀπάντηση στό πρόβλημα αὐτό μέσα στό στενώτατο χῶρο πού διαθέτουμε. Ὅμως θά προσπαθήσω νά διατυπώσω ὅ,τι οἱ φτωχές μου δυνάμεις καί ὁ στενός χῶρος ἐπιτρέπουν, τονίζοντας μερικές ἀπόψεις πού, ἐλπίζω, βοηθοῦν νά ἰδοῦμε τό θέμα μέ τό φῶς τῆς πίστης.

Ἡ θρησκευτική σκέψη καί βίωση ἀντιμετωπίζει τό θέμα τοῦ κακοῦ καί τοῦ πόνου ὑπό τίς διάφορες ἐπόψεις του. Ἀναφέρω ἐνδεικτικά μόνο τό περίφημο βιβλίο τοῦ Ἰώβ στήν Παλαιά Διαθήκη καί τούς Ψαλμούς 36, 48, 72. Οἱ ἱεροί συγγραφεῖς τους δέν διστάζουν νά ἐκφράσουν μέ τόν πιό ἐμφαντικό καί εἰλικρινῆ τρόπο τά συγκλονιστικά ἐρωτηματικά τους. “Ἐμοῦ δέ παρά μικρόν ἀσαλεύθησαν οἱ πόδες,

παρ’ ὀλίγον ἐξεχύθη τά διαβήματά μου”, λέγει ὁ Ψαλμωδός. Κλονίσθηκα. Κόντεψα νά πέσω στό χάος, στό ἀπύθμενο βάραθρο τῆς ἀπιστίας καί ἀθεΐας, βλέποντάς τα αὐτά τά φοβερά ζητήματα μπροστά μου. Τά ἴδια περίπου λέει καί ὁ Ἰώβ στό 21ο κεφάλαιο τοῦ ὁμωνύμου βιβλίου. Νομίζει κανείς πώς μιλοῦν σημερινοί ἄνθρωποι γεμᾶτοι ὀδύνη καί σπαραγμό μπρός στό κακό, τοῦ ὁποίου τίς φοβερές συνέπειες δοκιμάζουν στή ζωή τους.

Δέν εἶναι εὔκολο νά δοθῆ ἀπάντηση στό πρόβλημα τοῦ κακοῦ καί τῆς δοκιμασίας τῶν ἀθώων ἀνθρώπων. Εἶναι μᾶλλον βέβαιο, πώς ἡ ἀνθρώπινη σκέψη στέκει μπρός σ’ ἕνα βαθύτατο μυστήριο, στό ὁποῖο ἀδυνατεῖ νά εἰσδύση. Τό ὅτι π.χ. οἱ ἄδικοι, οἱ ψεῦτες, οἱ ἀπατεῶνες, οἱ ἐγκληματίες, οἱ εκμεταλλευτές, οἱ ἀδίστακτοι, οἱ θρασεῖς, οἱ ἀσυνείδητοι, οἱ ἀνήθικοι, οἱ δυνατοί τοῦ κόσμου αὐτοῦ εὐημεροῦν, τά ἔχουν ὅλα καλά καί δέν δοκιμάζουν τίς δυσκολίες τοῦ φτωχοῦ, τοῦ τίμιου, τοῦ εὐσυνείδητου, τοῦ ἠθικοῦ καί ἐνάρετου, εἶναι ἕνα γεγονός. Βασανίζονται οἱ ψυχές τῶν τελευταίων. Γιατί, ἀναρωτιοῦνται οἱ ἴδιοι, γιατί ἐκεῖνοι νά τά ἔχουν ὅλα καί οἱ καλοί νά δοκιμάζωνται καί μάλιστα σκληρά; Γιατί οἱ κάθε λογῆς αἱμοβόροι Ἡρῶδες νά χύνουν αἷμα ἀθώων καί ἀδυνάτων πλασμάτων; Δέν τούς ἱκανοποιεῖ ὅμως ἡ λύση: Ἀφοῦ ἔτσι εἶναι, ἄς γίνουμε κι’ ἐμεῖς τέτοιοι! Ἄν αὐτή ἦταν ἡ λύση τοῦ προβλήματος, δέν θά εἶχε τότε τήν τραγικότητα πού παρουσιάζει. Ὁ καθένας θά γινόταν ἁπλούστατα λιποτάκτης τῆς ἠθικότητας καί τῆς ἀρετῆς καί θά κατατασσόταν στό στρατόπεδο τῆς ἀτιμίας καί τῆς ἀσυνειδησίας. Τά ἐρωτηματικά θά κατέπαυαν ἴσως ἔτσι. Κι’ ὅλα θά πήγαιναν “καλά”. Αὐτό ὅμως δέν γίνεται. Μέ κανένα τρόπο. Οἱ ἐνάρετοι καί οἱ ἅγιοι ἄνθρωποι δέν δέχονται νά μεταπηδήσουν στό συφερτό τῶν διεφθαρμένων, τῶν ἀσεβῶν, τῶν ἄπιστων, ὅσο κι’ ἄν ὡρισμένοι ἀδύνατοι λιποταχτοῦν πότε πότε. Αὐτοί θέλουν νά μένουν σταθεροί στό στρατόπεδο τῶν ἀγωνιστῶν, τῶν τίμιων, τῶν εὐσυνειδήτων, τῶν παιδιῶν τοῦ Θεοῦ. Μά ἡ καρδιά σπαράζει στό θέαμα τοῦ κακοῦ. Τά ἀναρίθμητα “γιατί” τή συγκλονίζουν. Τί θά μποροῦσε λοιπόν νά λεχθῆ σ’ αὐτές;

Ἡ καθαρά ἀνθρώπινη λογική ἀντιμετώπιση τοῦ ζητήματος εἶναι καταδικασμένη σ’ ἀποτυχία. Ἡ μόνο ἀντιμετώπισή του εἶναι δυνατή ἐν πίστει. Μονάχα ἄν τό δῆ κανείς μέ τά μάτια τῆς πίστης καί τό μετρήση μέ τά μέτρα τοῦ Θεοῦ, μπορεῖ νά βρῆ τήν ἀπάντηση πού γαληνεύει τήν ταραγμένη καρδιά καί ἐπαναπαύει τήν ὅλη ὕπαρξη. Αὐτό κάνει ὁ Ψαλμωδός. Γιά νά ἰδῆ καθαρά τό ζήτημα καί γιά νά τό λύση σωστά νιώθει τήν ἀνάγκη νά φύγη ἀπό τόν φυσικό ἀνθρώπινο χῶρο. Μπαίνει γι’ αὐτό στό “ἁγιαστήριον” τοῦ Θεοῦ. Ἔρχεται σέ μυστική (ἐπί) κοινωνία μέ τόν Θεό καί προσπαθεῖ νά ἰδῆ μέ τό περισκόπιο τοῦ Θεοῦ τήν ὅλη κατάσταση (Ψαλμός 72, 25-28). Τό ἴδιο κάνει καί ὁ πιστός κάθε ἐποχῆς. Ἰδιαίτερα ὁ πιστός Χριστιανός. Ὁ Χριστιανός διαθέτει περισσότερα στοιχεῖα ἀπό τόν πιστό τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Μπροστά του ἐκτείνεται ὁ πάμφωτος ὁρίζοντας τῆς αἰωνιότητας, πού τόν φωτίζει

ὁ αἰώνιος Λόγος-Χριστός. Μέ τό φῶς του Λόγου βλέπει ὅλα τά ζητήματα. Καί ἰδιαίτερα τό ἀκανθῶδες ζήτημα τοῦ κακοῦ καί τοῦ πόνου, πού μᾶς ἀπασχολεῖ ἐδῶ.”

(“ΜΠΡΟΣΤΑ ΣΤΟ ΚΑΚΟ (α) & (β)”. Ortodox Kyrkotidning, 100 (Nov.-Dec. 1974).)